

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

**VERGİ TASARILARI ÜZERİNE
VERGİ UZMANLARININ
GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ**

İSTANBUL

Eylül 1978

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

VERGİ TASARILARI ÜZERİNE
VERGİ UZMANLARININ
GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

İSTANBUL

Eylül 1978

BU ÇALIŞMA İLE İLGİLİ AÇIKLAMA

Türkiye'deki önde gelen özel kuruluşların yöneticilerini bir toplantıya davet ederek bu kuruluşlarda görevli, vergi konusunda uzman kişilerden oluşacak bir grubun, vergi tasarımlarını "iş aleminin bakışı açısından" değerlendirmeleri için TOSİAD'ın girişimi ilgi görünce, aşağıda isimleri yazılı uzmanlardan oluşan bir çalışma grubu teşkil olunmuştur.

Çalışma grubunca hazırlanan görüşleri içeren rapor aynen müteakip sayfalarda verilmektedir.

TOSİAD, esas görev ve sorumluluklarından zaman ayırarak bu çalışmaya katkıda bulunanlara teşekkürü borç bilir.

Çalışmaya Katılan Uzmanlar:

Osman Nuri Torun	: T.Şişe ve Cam Fab.A.Ş.(Başkan)
Abdurrahman Abacı	: Taylan Holding A.Ş.
Sezgin Bayraktar	: Eczacıbaşı Holding A.Ş.
Aydın Günter (Yalçın Küçükertunç)	: H.Ömer Sabancı Holding A.Ş.
Orhan İyiler	: Profilo Holding A.Ş.
Erdoğan Kamber (Nadir Özşahin)	: Koç Holding A.Ş.
Mehmet Killi	: Tekfen Holding A.Ş.
Erdoğan Koçak	: Doğu Holding A.Ş.
Güray Koruyan	: Bayraktarlar Holding A.Ş.
Faruk Seyrek	: Borusan Holding A.Ş.
Yiğit Sezercan (Ali Şanal)	: Anadolu Endüstri Holding A.Ş.
Ahmet Şahin	: Elginkan Holding A.Ş.
Erdoğan Tuzcuoğlu	: Transtürk Holding A.Ş.

I - TASARIYA KURUMLAŞMA VE SERMAYE PİYASASI YÖNLERİNDEN GENEL BAKIŞ
Tasarı, genel olarak kurumlaşmaya ve ülkemizde yeni gelişmeye
başlayan sermaye piyasasına karşı bir nitelik taşımaktadır. Oy
sa herşeyden önce vergi güvenliğinin sağlanması için kurumlaş-
ma ve büyük işletmelerin teşviki gerekirdi ki, tam aksine, bu
güvenilir kaynağı kurutucu hükümler getirilmiş ve dolayısıyla
fiskal amaca aykırı düşülmüştür.

Ayrıca, büyük ve ekonomik yatırımların kurumların öncülüğünde
gerçekleşebildiği hususu gözönüne alınırsa bu Tasarının yatırım
ve istihdam düzeyini de olumsuz yönde etkiliyeceği ortaya çık-
maktadır. Kurumlar, itibarlarını ortaya koyarak yeni yatırımla-
rın gerçekleşmesinde liderlik fonksiyonu ifa ederler. Yeni te-
şebbüslerde onların varlığı küçük tasarruf sahiplerinin güvence
sini teşkil eder. Bu nev'i kuruluşlar, tecrübeli ve uzman ele-
manları ve profesyonel yöneticileriyle işletmelerde yönetime ka-
tılarak verimi artırır, denetim yapar, savurganlığı önler, koor-
dinasyonu sağlar.

Tasariya sermaye piyasasına etkisi yönünden bakıldığında, ülkemiz
de son yıllarda kendiliğinden gelişmeye başlayan bu piyasayı bal-
talayıcı hükümleri içerdiği görülmektedir. Nitekim Vergi Tasarı-
sı daha kamu oyunda duyulur duyulmaz bu piyasa işlemez hale gel-
miş, halk menkul kıymetten kaçmağa başlamıştır. Bunun anlam ve
sonucu, tasarruf sahiplerinin, parasını sınai teşebbüsler yeri-
ne başka alanlara (mümkünse gayrimenkule, değilse altın ve tüke-
time) kaydırması, dolayısıyla yatırım, istihdam ve üretimin düş-
mesidir.

Bu münasebetle kısaca Holdinglere de değinelim:

Holdingleşmenin amacı vergi avantajı sağlamak değil, büyük yatırımların gerçekleşmesinde öncü olmak, yönetmek, denetlemek ve tasarrufların yatırımlara dönüşmesine yardımcı olmaktır. Bu yeni kuruluşların menkul sermaye iradına ait Gelir Vergisi'nin bir yıl ertelenmesine sebep oldukları ileri sürülmekte ise de, bu ertelenme keyfiyeti, yürürlükteki Kanunun doğal ve zorunlu sonucu olduğu gibi, Holdinglere de özgü değildir; bütün tüzel kişilere aittir. Esasen bu uygulamada uzun vadede bir vergi kaybı da bulunmamaktadır. Bu itibarla "Holding"in özel bir vergi avantajı sağladığı görüşü doğru değildir.

Kaldı ki menkul sermaye iradında stopajlı tüzel kişi kâr paylarına teşmil eden Tasarı hükmü ile bu ertelenme durumu önlenmiş olacağına göre, ayrıca vergi oranlarının artırılması, hamiline ve nama yazılı menkul kıymetler bakımından stopaj oranında farklılaştırma yapma gibi kurumlaşmayı engelleyen önlemlerin de herhangi bir gerekçesi kalmamaktadır. Böylece kurumlaşmanın cezalandırılması gibi ülkemiz ihtiyaçlarına ters düşen ve sermaye birikimini önleyen aşağıda belirteceğimiz Tasarı hükümlerini düzeltmek suretiyle, modern ve ileri sanayi toplumuna geçişin başlıca ekonomik organizasyon biçimleri, hiç değilse, engellenmemi olacaktır.

II- KURUM KAZANÇLARINDA VERGİ YÜKÜNÜN ARTIRILMASI:

Tasarı Md. 70 - K.V.K. Md. 25

Tasarı Md.97 ve 100, G.V.K. Md.96 ve 105

Tasarı, Kurumlar Vergisi'ni % 25'den % 30'a, menkul sermaye iradlı stopaj oranlarını ise % 20'den :

- a) Dağıtılmıyan kazançlarda% 30'a
 - b) Dağıtılan kazançlarda :
 - Nama yazılı hisselerde% 30'a
 - Hamiline yazılı hisselerde% 40'a
- Çıkarmaktadır.

Kurum kazançlarında vergi yükünü hesaplarken yukarıdaki nisbetleri birbirinden ayrı düşünmeye imkân yoktur. Hatta bunlara ilâve olarak gerek kurumdan, gerekse Gelir Vergisi mükelleflerinden alınan % 3 Mali Denge Vergisi'ni de hesaba katarak toplam vergi yükünü bulmak gerekir.

Kurum kazançlarında toplam vergi yükü, yürürlükteki kanun ve ta sariya göre mukayeseli olarak aşağıda gösterilmiştir.

	<u>Yürürlükteki</u> <u>Kanuna Göre</u>	<u>Tasariya</u> <u>Göre</u>	<u>Fark</u>
<u>Dağıtılmıyan kurum kazançlarında</u>	% 42,40	% 53,10	% 10,70
<u>Dağıtılan kurum kazançlarında</u>			
a) Beyanname verilmeyen hallerde	% 42,40	% 59,80	% 17,40
b) Beyanname verilen hallerde (azami toplam vergi) z	% 73,36	% 78,56	% 5,20

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere dağıtılmıyan kazançlardaki vergi yükü % 42,40'dan % 53,10'a çıkmaktadır. Artış oranı, kazanç üzerinden % 10,70,ödenen vergiye göre % 25'dir. Şirketle rin oto finansmanına ayrılan fonların birdenbire bu ölçüde düşü rülmesi, diğer ekonomik önlemler ile birlikte gözönüne alındığı takdirde, önümüzdeki yıllarda yatırımların azalmasına ve büyük bir para sıkıntısına sebep olacaktır. Gerçekten son kararlarla, kredi faiz oranları % 22 - % 36'ya çıkarılmıştır ki dünyanın hiç bir ülkesinde bir sanayi işletmesi bu ölçüde bir faiz yükü ne maruz değildir. 1/

1/ Ayrıca, fiat hareketleri dolayısıyla işletme sermayesi ihti yacı süratle artmaktadır. Bu ihtiyaca tahsisi zorunlu fonla rın vergi olarak ödenmesi ise, yatırımların durmasına ilâve olarak, işin devamını da imkansız hale getirecek ; dolay ısıyla, üretim ve istihdam seviyesi düşecek, çalışanların hak ve menfaatları tehlikeye girebilecektir.

Yapılmak istenen değişiklikle dağıtılmayan kazançlardaki toplam vergi yükü, Fransa ve İngiltere gibi gelişmiş, yatırım ve oto-finance ihtiyacı bize göre daha az ve kredi faiz oranları çok düşük bulunan ülkelerdeki oranların üzerine çıkarılmaktadır. Dağıtılmayan kazançlar üzerindeki toplam vergi yükü Fransa'da % 50, İngiltere'de % 52, ekonomik koşulları bize daha yakın olan Yunanistan'da ise % 44, 39'dur. 2/

Dağıtılan kazançlardaki % 30 ve % 40'lık stopaj oranlarına gelince:

- a) Beyanname verilmeyen hallerde toplam vergi yükü % 42,40 iken Tasarıyla % 59,80'e çıkarılmaktadır. Artış, kazançla göre % 100'den 60 ödenen vergiye göre % 41,03'dür. Bunun anlamı kısaca şudur : 100 liralık kurum kazancı dolayısıyla en küçük pay sahibi dahi en az 60 lira vergi ödemiş olacak, kendisine sadece 40 lira kalacaktır. Bu en küçük kurum kazancının % 60 vergilenmesi demektir. Oysa bir Gelir Vergisi mükellefi % 60'lık orana ancak 800.000 lira gelir elde ettiği zaman tabi olur. (Mali Denge Vergisi dahil). Görülüyorki kurumdan temettü elde eden bir kişi ile herhangi bir Gelir Vergisi mükellefi arasında kurum iştirakçisi aleyhine büyük fark vardır. Bu durumda kurum ortaklığı çok ağır bir mükellefiyete sebep olduğundan ondan kaçınmak rasyonel bir tutum olacak, dolayısıyla kurumlaşma zayıflayacaktır. Kurum ortaklığından başka kanallara akacak tasarruf ise, tamamen vergi otoritesinin kontrolü dışına çıkabilecektir.

2/ Tasarı ile, dağıtılan kurum kazançlarına oranla, dağıtılmayan kazançların vergi yükü daha fazla artırılarak kurumların kâr dağıtımına zorlanması öngörülmektedir. Oysa bu artırılan işletmeleri önemli bir oto-finance kaynağından yoksun bırakarak, bir taraftan yatırım, istihdam ve üretimi düşürecek, diğer taraftan da üretime tahsis edilen fonları tüketme kaydırarak enflasyona sebep olacaktır.

b) Dağıtılan kurum kazançlarının beyannameli mükelleflerdeki toplam vergi yükü % 78,56'ya çıkmaktadır. Bu oranı kanunen kabul edilmeyen giderler dolayısıyla % 80 kabul etmek gerçekçi olur. Şu halde müteşebbisin eline sadece % 20 kalacaktır. Çeşitli risklere maruz olan müteşebbisin kazandığı 100 liranın 80'ini vergi olarak ödemesi halinde, kalan 20 liranın yeni işlere teşebbüs etmek için yeterli olamayacağı açıktır. Kuşkusuz, bu durum onu yeni girişim ve yatırımlardan caydıracaktır.

Hamiline yazılı hisse senetlerinden elde edilen iradlarda stopaj oranının 2 misli arttırılarak % 20'den % 40'a çıkarılması da sermaye piyasasını ortadan kaldıracak bir değişikliktir.

Ayrıca % 40 oranının şirketlerin aktifindeki hamiline yazılı hisseler için de uygulanması, hem amacıyla bağdaşmaz, hem de ileride vergi iadesi gibi sorunlar doğurur. Çünkü aktive dahil hamiline yazılı bir hisse senedinin - gelirinin izlenmesi yönünden - nama yazılı olandan hiçbir farkı yoktur. İştirakçi şirketten % 40 stopaj yapılması halinde bu şirketin % 30 stopaj yapması gerektiğinde aradaki % 10'un iadesi mükellef ve idareye büyük güçlükler çıkaracaktır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Kurumlar Vergisi'nde bugünkü % 25 nisbetinin aynen muhafaza edilmesi, buna karşı bütçe zaruretleri dolayısıyla dağıtılan ve dağıtılmayan kazançlardaki stopaj oranının, nama ve hamiline ayrımı yapılmaksızın, % 30 olarak tesbitinin uygun olacağı görüşündeyiz. Bu takdirde toplam vergi yükü dağıtılmayan kazançlarda % 42,40'dan % 49,6'ya, dağıtılan kazançlarda % 73,36'dan % 76,96'ya yükselmiş olacaktır.

III-İŞTİRAK KAZANÇLARI İSTİSNASI

Tasarı Md.66/1 - K.V.K. Md.8/1

Öncelikle şuna kesinlikle belirtmek gerekir ki iştirak kazançları istisnası aslında bir istisna olmayıp vergi mükerrerliğini önlemeye yönelik bir hükümdür. Eğer Kanunda böyle bir hüküm olmasa idi aynı kazanç üzerinden hem iştirak eden hem de iştirak edilen şirket iki defa kurumlar vergisi ödemek zorunda kalacaktı.

Nitekim bugün de kanunda yazılı şartların yerine gelmediği (yani iştirak oranının % 10'dan az olduğu veya 1 yıldan beri iştirak etme şartının gerçekleşmediği) hallerde kurumlar vergisi mükerrer olarak alınmakta ve en azından iştirak oranı farklı ortaklar arasında, vergi adaletsizliği meydana gelmektedir.

Hal böyle iken tasarı ile asgari iştirak oranının % 20'ye çıkarılması mükerrer vergilemeyi ve adaletsizliği büsbütün arttırmaktadır. Tasarı ile esasen tüzel kişi ortakların kâr payları ve vergi tevkifatına tabi tutulduğuna göre, bundan böyle kurumların gerçek kişilere nazaran hiçbir vergi avantajı kalmamaktadır. Buna rağmen asgari iştirak oranının % 20'ye çıkarılması halinde iştirak oranı % 20'nin altında kalan kurumlar bu şartı gerçekleştiren kurumlardan ve hiçbir şart aranılmayan gerçek kişilerden farklı olarak aynı gelir üzerinden ikinci defa vergi ödemek durumunda kalacaklardır.

Günümüzde ekonomimizin eriştiği merhalede gerçekleştirilebilecek yatırımlar ancak milyarlarla ifade edilmektedir. Bu yatırımların finansmanının sadece birkaç grup tarafından karşılanması mümkün değildir. Bunlar ancak çok sayıda finans ve sermaye grubu birleşmek ve halkın katkısı da sağlanmak suretiyle gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle % 20 oranında iştiraki sağlamak zordur. Diğer taraftan % 20 oranının kabulü halinde halen mükerrer vergilenmesi önlenmiş olan ana kurumların bu imkanın kaldırılması dolayısıyla ödeyecekleri nihai vergi yükü:

- Dağıtılmayan kazançlarda % 42,40'dan % 68,58'e,
- Dağıtılan kazançlarda % 73,56'dan % 85,64'e yükselmekte ve vergiden sonra,
- Dağıtılmayan kurum kazançlarında şirkete % 31,42,
- Dağıtılan kazançlarda ise müteşebbise % 14,36, seviyesinde bir kâr bırakılmaktadır.

Bu durumun doğal bir sonucu olarak özel teşebbüsün yatırım yapma teşviki ve imkanı kalmayacak ve tasarı gerekçesinde açıklananların aksine sermayenin belirli ellerde toplanması teşvik edilecektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi tasarı ile kurumların elde ettikleri temettüleri de kaynakta vergilendirilmekte ve eskiden kurumlar lehine mevcut nisbi avantaj ortadan kalkmaktadır. Bu olgudan da hareketle halen mevcut olan mükerrer vergilemeyi önlemek amacıyla her türlü şartın kaldırılması en uygun yaklaşım olacaktır. Bu amaçla Kurumlar Vergisi Kanununun 8.maddesinin 1.bendi şu şekilde değiştirilmelidir:

"1- Başka bir kurumun sermayesine iştirak eden tam mükellefiyete tabi ana kurumların, kuruma iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar"

Bu yönde bir değişiklik yapılmadığı takdirde hiç değilse tasarıda getirilen % 20 haddinden vazgeçilerek yasa metninin bugünkü şekliyle bırakılması uygun olacaktır.

IV- HALKA AÇIK ŞİRKET TANIMI

Tasarı Md.66/6 - K.V.K. Md.8

Tasarı ile halka açık şirketler teşvik edilmek istenmiş ve belli şartları gerçekleştiren şirketlerin kazançlarının % 20'si 10 yıl süre ile kurumlar vergisinden müstesna tutulmuş, ayrıca bu şirketlerin % 25 oranında kurumlar vergisine tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır. Tanınan istisna haddini ve vergi oranını olumlu bulduğumuz ifade etmek isteriz.

Ancak halka açık şirket tanımı üzerinde bazı tereddütlerimiz mevcuttur. Bu şirketlerin başarılı olabilmeleri yatırım ve işletme aşamalarında profesyonel yönetici kadrosu ile yararlı olacak ortakların sermayeye katılmaları ile mümkündür. Görüşümüze göre uzun vadede istikrarlı bir yönetime sahip olabilmeleri ve rantabl çalışabilmeleri için bu şirketlerin aşağıda arz ettiğimiz yapıda olmaları gerekmektedir. (Önerimiz tasarıdaki tanım ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir.)

	<u>Tasarı</u>	<u>Önerimiz</u>
En az gerçek kişi ortak	300	300
Her ortak için azami pay	% 2	% 2
Halka satılması gereken asgari pay	% 80	% 66
Halka satılacak senetlerin cinsi	Nama	% 51 Nama-% 15 Ham
Her kurucu ortak için azami pay	% 5	% 10
Toplam azami kurucu payı	% 20	% 34
Kurucuların senetlerinin cinsi	Hamiline	Hamiline
Kurumlar Vergisinden istisna edilen		
kazanç payı	% 20	% 20
İstisna süresi	10 Yıl	10 Yıl ^{1/}

1/ TÜSİAD tarafından 8.6.1978 tarihinde "Kurumlaşmayı Olumsuz Etkilemek İçin Vergi Tasarılarında Dikkate Alınması Zorunlu Maddeler Üzerine Not" başlığı ile yayınlanan bir çalışmada halka açık an şirket tanımı ile ilgili olarak ortaya konulan önemi şöyledir:

"Halka Açık Şirket Tanımı (Sayfa 158 / KVK Madde 66-6)

	<u>Komisyon</u> <u>Değişikliği</u>	<u>TÜSİAD</u> <u>Önerisi</u>
En az gerçek kişi ortak	300	300
Her ortak için azami pay	% 2	% 2
Asgari ada yazılı pay	%80	(Halka satılacak (%66 pay hamili olmalıdır.
Kurucu Ortaklar		
Ortak Payı	% 5	%10
Toplam kurucu payı	%20	%34
Kurumlar Vergisinden İstisna		
Kazançda istisna payı	%20	%20
Süre	10 yıl	10 yıl

1. Kurucular % 34 paya sahip olamaz ise, yönetimde uzun süreli istisna sağlanamaz. % 34 pay, statü değişikliğini önleyecek asgari paydır.
2. Tasarıdaki tersine kurucuların hisse senetleri ada yazılı olacaktır.
3. Kurucu ortağın iştirak kazançları istisnasından yararlanabilmesi sermayenin % 10'nuna kadar katılması mümkün olabilmelidir."

Anlaşılabileceği gibi bu öneri ile uzmanlarınki arasında fark vardır. Uzmanlarının önerisini çalışmaya bütünlük vermek için aynen yayınlamıştır.

Önerimizdeki farklı noktaların gerekçeleri aşağıda arz edilmiştir:

- 1- Kurucu ortakların azami payının % 34'e çıkarılması, dolayısıyla diğer ortaklarda asgari payın % 66'ya indirilmesi uzun vadede şirket yönetiminde istikrarın sağlanması bakımından zorunludur. Ticaret Kanunu hükümlerine göre ana sözleşme değişikliklerini önleyecek asgari pay % 34'dür.
- 2- Halka satılacak senetler hamiline yazılı olmalıdır. Bu husus senetlerin tedavül kolaylığı bakımından ilgi görmesini sağlayacak ve sermaye piyasasının gelişimine olumlu katkıda bulunacaktır.
- 3- Her bir kurucu ortak için azami payın % 10'a çıkarılması iştirak kazançları istisnasının uygulanması (dolayısıyla kurumlarda mükerrer vergilenmenin önlenmesi) bakımından gereklidir. Diğer taraftan tasarıdaki 10 yıllık sürenin nasıl hesaplanacağı belli değildir. Yeni kurulan şirketlerde 10 yılın kârlı 10 yıl olarak kabulü uygun olacaktır.

Bu amaçla Kurumlar Vergisi Kanununun değiştirilen 8.maddesinin 6.bendi şu şekilde düzenlenebilir.

".....

6.Anonim Şirketler (Bankalar ve Sigorta Şirketleri hariç) bilanço gününde aşağıdaki şartları haiz oldukları takdirde, safi kurum kazançlarının % 20'si, 10 yıl süre ile kurumlar vergisinden istisna edilir.

- a) Şirketin en az 300 gerçek kişi ortağının bulunması,
- b) Her bir kurucu ortağın sermaye payının şirket sermayesinin % 10'unu, diğer ortakların her birinin sermaye payının ise şirket sermayesinin % 2'sini aşmaması,

- c) Kurucu ortakların sermaye paylarının şirket sermayesinin % 34'ünü geçmemesi,
- d) Şirket sermayesini temsil eden hisse senetlerinde, intisaf ve imtiyazlı hisse senedi bulunmaması.

İstisnanın uygulanmasında eş ve velayet altındaki çocuklara ve üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sıhrî hısımlara ait sermaye iştirak payları birlikte dikkate alınır.

Kamu kurumları, kamu yatırım bankaları (Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası dahil), kooperatiflerle kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birlikleri, işçi sendikaları, kanunla kurulan sosyal güvenlik ve yardımlaşma kuruluşları ile yukarıda (a), (b), (c) ve (d) fıkralarında yazılı şartlara sahip olan anonim şirketlerin % 2'den fazla hisse senedi almaları istisnânın uygulanmasına engel teşkil etmez.

İstisna şartlarını kaybeden kurumlar bu şartların kaybedildiği hesap döneminden itibaren istisnadan yararlanamaz.

Gerçek kişi ortak sayısı 3000'den fazla olan kooperatiflerle, kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birliklerinin kurdukları ve sermayesinin en az % 51'ine sahip oldukları anonim şirketler yukarıdaki şartlar aranmaksızın istisnadan yararlanırlar.

Gerçek kişi ortak sayısı 200'den çok, 300'den az olan anonim şirketler diğer koşullara sahip oldukları takdirde safi kurum kazançlarının % 10'u, 10 yıl süre ile kurumlar vergisinden istisna edilir. Bu şirketler (a) bendinde yazılı ortak sayısına ulaşımları takdirde istisna, kalan süre için safi kurum kazancının % 20 oranında uygulanır.

V - YATIRIM İNDİRİMİ

Tasarı.Md.97/2-B G.V.K. Md.96/2-B

Tasarı ile evvelce dağıtılmayan kurum kazançlarında da mevcut olan yatırım indirimi istisnası kaldırılarak kurumlar vergisine inhisar ettirilmektedir. Bugün teşvik tedbirleri manzumesi için de esasen önemli bir yer işgal etmeyen yatırım indirimi müessesesi böylece büsbütün anlamsız hale gelmekte ve teşvik tedbiri olmaktan çıkmaktadır.

Dağıtılmayan kurum kazançları üzerinden yapılan tevkifatı istisna kapsamı dışına çıkarmak gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri arasında vergi adaletsizliği yaratacaktır. Nitekim bu sisteme göre gelir vergisi mükellefleri % 68'e varan oranda yatırım indiriminden yararlandığı halde kurumlar vergisine tabi tutulan kazançlarda yarar (tasarıdaki hali ile) % 33'de kalmaktadır.

Yatırım indirimi müessesesinin cazibesini tamamen kaybettireceğinden 96.maddenin dağıtılmayan kurum kazançlarına ilişkin bölümünün ilaveler kısmına 3.bent olarak eklenen hükmün kaldırılması uygun olacaktır.

Esasen yatırım indirimi uygulamasında mevcut, öz kaynaktan karşılanan yatırımın istisnadan faydalanması prensibi birçok zorluk ve ihtilaflara yol açmaktadır. Bu bakımdan bu müessesede yapılacak en etkili değişiklik hangi kaynaktan karşılanırsa karşılan-sın yatırım tutarının tamamının, gerekiyorsa daha düşük bir oranda, indirimden yararlandırılmasıdır.

Bu yönde yapılacak bir değişiklikle yatırım indirimi müessesesi ne etkinlik kazandırılabilir kanısındayız.

VI- MENKUL KIYMET SATIŞLARINDAN SAĞLANAN KÂRIN VERGİYE TABİ TUTULMASI

Tasarı Md.90 - G.V.K. Md.81

Tasarıda, menkul kıymetlerin satışı veya bir şirkete sermaye olarak konulması halinde evvelce mevcut bir yıllık süre kaldı olarak, yılda 25.000 lirayı aşan kazançlar vergiye tabi tutulmaktadır. Böylesine bir değişiklik, hakiki olmayan, başka bir deyimle fiktif bir şekilde ortaya çıkan kazancın vergilendirilmesi sonucunu verecektir. Bu sebeple fiilen elde edilmemiş bir gelir için ödenen vergi, gerçekte bir servet vergisi mahiyetini alacaktır. Zira, hızlı enflasyonun hakim olduğu ülkemizde, menkul kıymetin iktisap edildiği zaman ile, satışı arasında geçen uzun süre içinde para değerindeki düşmeler, hisse senedi bedellerinin otomatikman yükselmesi sonucunu vermektedir. Böylece sene önce yatırılan 1000 lira, bugün 20.000 liraya yükselmiş gibi görünecekse de; gerçekte, aradaki farkın büyük bir kısmı enflasyondan doğmaktadır.

Tasarı hazırlanan şekliyle menkul kıymetleri gayrimenkullerden daha dezavantajlı hale getirmiştir. Zira, gayrimenkullerin iktisadından saptan 4 yıl sonra satılmaları halinde vergi dışı kalmaları halindeki hüküm devam etmektedir. Her ne kadar, bunlar için gayrimenkul kıymet artışı vergisi bahis konusu ise de, vergiye tabi kâr rakamı, satış bedeli ile son emlak vergisi beyannamesinde gösterilen rayiç değer arasındaki farktır. Dolayısıyla, her bedende bir maliyet rakamının revize edilmesi imkanı mevcuttur. Ayrıca vergi nisbeti de Gelir Vergisinden daha düşüktür.

Şayet tasarı Meclise sevk edildiği şekli ile kanunlaşır, memleketimizde yeni yeni gelişmekte olan sermaye piyasası büyük ölçüde baltalanmış olacaktır.

Esasen birçok Batı ülkesinde menkul kıymet satışlarından doğan farkların vergilendirilmesi, özel hükümlere bağlanmıştır. Hatta bu durum sadece gerçek kişilerin Gelir Vergisi için değil şahıs ve kurumların bilançolarına dahil menkul kıymetlerin satışı halinde de varittir.

Çeşitli Batı ülkelerinde menkûl kıymet satışından elde edilen kazançların vergileme rejimine ait örnekler aşağıda gösterilmiştir.

KURUMLAR

Avusturya

Satış kârı normal olarak vergiye tabidir. Ancak, hasılat yeni bir yatırıma harcanırsa, bahse konu farklar matraha alınmaz.

Belçika

İktisaptan itibaren 5 yıl içinde satılırsa, normal vergi oranı ile vergilendirilir; bu sürenin sonunda vergi nisbeti % 25'e düşürülür.

Fransa

İktisaptan itibaren 2 yıl içinde satılırsa, normal % 50 oranına tabidir. 2 yıldan sonra vergi nisbeti % 15'e düşürülmektedir.

Almanya

İktisaptan 6 ay sonraki satış kârları vergi dışıdır.

GERÇEK KİŞİLER

İktisaptan itibaren 5 yıl zarfında yapılan satışlar, normal Gelir Vergisine tabidir. Bu süreden sonra vergiden muaftır.

İktisaptan itibaren 5 yıl içindeki satışlar normal oranlarda, bu süreyi aşanlar ise % 15 nisbetinde vergiye tabi tutulur.

İktisaptan itibaren 5 yılı aşanlar vergi dışı bırakılmıştır.

İktisaptan 6 ay sonraki satış kârları vergi dışıdır. Ancak bir şirketin önemli miktarda hissesi toptan satılırsa, bu istisna hükmü uygulanmaz. Verginin nisbeti normal gelir vergisinin yarısıdır.

A.B.D.

Bir yıl içindeki satışlar normal vergi oranına tabidir. Bir yıl sonraki satış gelirleri % 30 oranında vergi ödemektedir.

Gerçek kişilerin bu tip kazançlarının yarısı yıllık vergi matrahından indirilir.

Yukarıdaki hükümlerin incelenmesinden anlaşılaçağı gibi; bütün memleketlerde, ya iktisaptan belirli bir süre sonra elde edilen gelirler tamamen vergi dışı bırakılmış veya düşük nisbetli bir vergiye tabi tutulmuştur.

Türkiye'de ise, gerek kurum, gerekse kurum olmayan firmaların aktifine dahil menkul kıymetlerin satışından elde edilen kazançlar - süreye bırakılmaksızın - normal vergi oranı üzerinden vergilenir. Gerçek kişilerin bu nev'i kazançları alım-satım bir yıl içinde olur ve kâr 2.000 lirayı geçerse normal Gelir Vergisine tabidir; alım-satım süresi bir yılı aşarsa vergiye tabi değildir.

Görülüyor ki, yürürlükteki Kanunumuz kurumlar ve diğer firmalar yönünden, ileri Batı ülkelerinden daha ağır hükümler taşımaktadır. Tasarı ise şimdi daha da ileri giderek gerçek kişilerin de bu nev'i kazançlarını hiç bir süre tanımaksızın vergilendirmektedir. Bu, enflasyonun yarattığı fiktif kazançların ağır bir şekilde vergilenmesidir. Gayrimenkuller için azami 5 yılda bir değerlendirme olanağı verilip, sadece son beyan edilen değerin üstündeki satışlar vergilenirken menkullerde hiç bir süre kabul etmemek, tasarrufları menkul kıymetler (dolayısıyla sinai yatırım) yerine gayrimenkul alımına veya tükemine itmek demektir.

Kanaatımızca sermaye piyasasının henüz yerleşmekte olduğu ülkemizde iktisaptan itibaren 3 yıl içinde satılan menkul kıymetlerin satış kârlarından bir takvim yılındaki tutarı 25.000 lirayı aşan kısmını vergiye tabi tutup, bu süreden sonra elde edilenleri vergi dışı bırakmak uygun olacaktır.

VII-İHTİYARİ TOPLAMA VE BEYAN

Tasarı Md.92 G.V.K. Md.87

Tasarı, G.V.K.'nun 87.maddesindeki ihtiyari beyan sınırını 10.000 liradan 40.000 liraya çıkarmaktadır. Oysa belirteceğimiz nedenlerle bu sınırın 100.000 lira olması gerekmektedir. Zira 1963 yılında ihtiyarî beyan sınırının 10.000 TL. olarak saptanmasının nedeni, o yıllardaki vergi tarifesine göre 10.000 liralık gelirin yaklaşık % 20 oranında vergilenmesi ve bunun da mevcut % 20 stopaj oranı ile peşinen tahsil edilmiş olmasıdır. Bugün tasarıyla menkul sermaye iradında asgari stopaj oranı % 30'a çıkarıldığına ve bu oran da yeni vergi tarifesinde 100.000 liralık gelire tekabül ettiğine göre ihtiyarî beyan sınırının 100.000 liraya çıkarılması gerekmektedir. Esasen 1963'deki 10.000 liralık sınırın aradan 15 yıl geçmiş olması nedeniyle bu seviyeye yükseltilmesi tabidir.

Tasarıdaki sınır 40.000 lira olarak kanunlaşır, herhangi bir ek vergi alınamayacağı hallerde dahi yıllık Gelir Vergisi beyanamesi verilmesi gibi lüzümsüz formaliteler ortaya çıkacak ve bir çok hallerde idareyi işgal eden ve mükellefi yıldırان vergi iadesi işlemlerine gidilecektir. Bu nev'i işlemler ise menkul kıymet para yatırmak isteyenler üzerinde caydırıcı bir etki yapacak, dolayısıyla sermaye piyasasına katılmaları düşürecektir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle tasarının 92.maddesiyle değiştirilen G.V.K.'nun 87.maddesindeki ihtiyarî beyan sınırının 100.000 TL. olarak saptanmasının uygun olacağı görüşündeyiz.

VIII-MENKUL KIYMET ALIM SATIMININ GİDER VERGİSİNE TABİ TUTULMASI:

Tasarı Md.30 - Gider Vergisi K. Md.28/2

Gider Vergileri Kanunu'na ilişkin bir değişiklik, bankerlerin yapmış oldukları banka muameleleri kapsamına "Her nevi menkul kıymet alım, satım" dahil edilmiş, hisse senedi alımı-satımı yapan gerçek ve tüzel kişi bankerlerin bu işlemler dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar üzerinden % 25 oranında vergi ödemeleri öngörülmüştür.

Böyle bir değişiklik, ülkemizde yeni yeni gelişmekte olan sermaye piyasasını olumsuz yönde etkiliyecek gerek vergi oranının yüksek olması gerekse menkul kıymet alım satım farklarının sürekli olarak vergiye tabi tutulması, kayıt dışı işlemlerin yaygınlaşması sonucunu doğuracaktır.

Bu nedenle Tasarı'nın 30.maddesiyle Kanun'un 28/2 nci maddesiyle yapılan değişikliğin kaldırılması gerekir.

IX- DAMGA VERGİSİ:

a) Ticaret şirketlerinin kuruluşunda alınan damga vergisi:

Tasarı Md.51 - Damga V.K. (1) Sayılı tablo

Tasarıdaki değişiklikle şirket sermayesi üzerinden ödenmek olan damga vergisinin 250 bin liralık azami vergi haddi kaldırılmaktadır.

Şirketleşmeyi özendirilmesi bakımından bu vergi hafifletmesi yerinde ise de yatırımların pahalandığı ve en küçük bir firmasının bile 100 milyon liranın üzerinde kurulabildiği göz önüne alınarak "azami vergi miktarı"nın 500 bin liraya yükseltilmesiyle haddin korunması gereklidir.

b) Ticari Alım Satım Mektuplarında Damga Vergisi:

Tasarı Md.155/c (Komisyon Md.153/c) - Damga Vergisi K. 2 sayılı Tablo Damga Vergisi Kanunu'nun (2) sayılı tablosu IV-bölümünde yer alan ve bu vergiden müstesna bulunan "Akdi mükatabi tazammın siparişi kabul mektupları ile mukavele yerine kabul mektupları" hükmü Tasarı'nın 155 nci maddesi (c) bendi ile kaldırılmaktadır.

Bu duruma, siparişi kabul mektupları ile mukavele yerine gelen mektupların % 05 oranında Damga Vergisi'ne tabi olması öngörülmektedir. Böylece alım-satım ilişkisi bütün mektuplar için aynıyla Damga Vergisi ödenecektir. Bu verginin esasen bütün ticari işlemlere ve büyük ve ciddi kuruluşlara genel bir yük getirdiği gözönünde bulundurularak, kayıt dışı ve sözlü mukaveleleri yaygınlaştıracak birçok ticari ihtilaflara neden olacak bu değişiklik kaldırılmalı ve Kanun'da mevcut istisna hükmü korunmalıdır.

X - VERGİ USUL KANUNU'NDA ÖN GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER:

Türk Vergi Sisteminde yer alan bütün kanunlarda öngörülen vergilerin alınmasına ilişkin müessese ve kuralları kapsayan Vergi Usul Kanunu'nun uygulamadaki etkisi ve sonuçları önemlidir.

Özellikle Gelir Vergisi'nde mükellefin "Canlı bir konu" olduğu göz önüne alınırsa vergi uygulamasında tutum ve tepkisine dikkat etmek gerekir.

Tasarıda, Vergi Usul Kanunu'na ilişkin değişikliklerin, mevcut vergileme düzenini esastan değiştirmekte olduğu söylenebilir.

Serbest delil ile kanıtlama, inceleme elemanının karineye dayanarak vergi matrahını re'sen takdir edebilmesi, vergi ve ceza ihtilaflarında ihtisas mercii olan Temyiz Komisyonu'na başvurulmaması, cezaların itiraz komisyonu kararına göre ödenmesi zorunluluğu, inceleme yetkisinin vergi memurlarına kadar genişletilmesi, Servet beyanı incelemelerinin ihtisası olmayan elemanlarca yapılabilmesi, servet artış farkı iddiasının kaçakçılık cezasına tabi tutularak hileli vergi suçu sayılması ve ceza mahkemelerince yargılanması şeklinde dikkati çeken değişikliklerin uygulamada istenmeyen durumlar yaratacağı ve öteki değişikliklerin sağlayacağı olumlu sonuçları gölgeleyeceği muhakkaktır.

a) Vergi Dairelerindeki memurlara inceleme yetkisi verilmemelidir.

Tasarı Md.127 (Komisyon Md.125) - V.U.K. Md.135

Vergi kayıplarını önlemek bakımından inceleme elemanı sayısının arttırılması yararlıdır. Ancak denetim fonksiyonunun tam ve etkili şekilde sağlanabilmesi için inceleme elemanlarının uzun süreli bir eğitim ve deneyimden geçmeleri şarttır. Vergi memurlarına da inceleme yetkisi verilmesi incelemelerin etkinliğini azaltarak türlü mahsurlar doğurabileceği gibi mükellefleri de haksız vergi ve ceza tarhiyeti ile karşılaştıracaktır.

Bu nedenle, Tasarı'nın 127 nci maddesiyle Kanunun 135 nci maddesinde yapılmak istenen "..... Vergi Daireleri bünyelerinde kurulacak denetim birimlerinde görevli memurlara geçici vergi inceleme yetkisi verilebilir....." şeklindeki değişiklik kaldırılmalıdır.

- b) İnceleme Elemanlarına vergi matrahını re'sen Takdir yetkisi verilmemelidir.

Tasarı Md.117 (Komisyon Md.115) V.U.K. Md.30

Hiçbir ayırım gözetilmeden incelemeye yetkili bütün elemanlara vergi matrahını re'sen takdir yetkisi verilmesi sakıncalıdır.

Her vergi için ihtisaslaşmış takdir komisyonu yetkilerinin bütün inceleme elemanlarına tanınması, serbest delil ve karınelere dayanarak vergi matrahının bu elemanlarca re'sen tesbit edilebilmesi hem iddia hem de karar merciinin birleştirilmesidir.

Objektif verilere dayandırılmadıkça serbest delile göre ve re'sen takdir yoluyla yapılacak vergileme mükellefleri haksız bir tarhiyatla karşılaştıracaktır.

Bu nedenle Tasarı'nın 117 nci maddesiyle Kanun'un 30 ncu maddesi 1 nci fıkrasına ilişkin değişikliğin kaldırılması gereklidir.

- c) İkmalen ve re'sen tarhedilen vergiler için Vergiler Temyiz Komisyonu'na başvurulması engellenmemelidir.

Tasarı Md.152-153 (Komisyon Md.150-151) V.U.K. Md.392-406

Vergi uyuşmazlıklarında bir ihtisas mercii olan Temyiz Komisyonu'na başvurulmasının önlenmesi şeklindeki değişiklik çok sakıncalıdır.

Bu uyuşmazlıklarda bağımsız yargı mercii danıştay'a başvurma dan önce ihtilafın Vergiler Temyiz Komisyonu gibi bir ihtisas organınca incelenmesi gerek mükellefe gerekse idareye tarhiyatın haklılığı konusunda güvence sağlayacak ve Danıştay'a başvuruları da azaltacaktır.

Vergi yargılamasının hızlandırılması isteniyorsa iki kademe-
li vergi mahkemeleri kurulmalı ve vergi mevzuatının çok karı-
şık olmasından ötürü ihtisas konusu haline gelen uygulamada
adalet sağlanmalıdır.

Esasen ihtilaflı vergilerin itiraz komisyonu kararından sonra
ödenmesi ve ihtilaf sonucuna kadar olan süre için "tecil fai-
zi" alınması da öngörüldüğünden Tasarının 152 nci maddesiyle
Kanun'un 392 nci maddesine eklenen 2.bendin ve 153 ncü maddeyle
le getirilen ilgili değişikliğin kaldırılması gereklidir.

- d) Vergi Cezaları itiraz Komisyonu kararından sonra ödenmemeli-
dir.

Tasarı Md.148 (Komisyon Md.146) - V.U.K. Md.368

Ihtilaflı vergi cezalarının itiraz komisyonu kararından son-
ra ödenmesini gerektiren değişikliğin hiçbir haklı gerekçesi
bulunmamaktadır.

Vergilemede bir önlem niteliğinde olan "Ceza"nın bir amaç gi-
bi düşünülmesi ve idari bir organ olan itiraz Komisyonu Kara-
rı'ndan sonra ödenmesinin zorunlu kılınması mükellefleri çok
zor durumda bırakacaktır. Kaldıki bağımsız yargı organınca
vergi suçu bulunduğu kesinlikle belirlenmedikçe cezanın tah-
silini öngörmek hukuk ilkelerine aykırıdır.

Bu nedenle Tasarı'nın 148 nci maddesinde öngörülen ve "Plan
Komisyonu" tarafından ilaveten konulan ve Kanun'un 368 nci
maddesine ilişkin bu değişikliğin tamamen kaldırılması ve Hü-
kümet tasarısındaki düzenlemenin benimsenmesi gerekir.

- e) Ortalama kâr haddi ile servet beyanları üzerinden yapılacak
tarhiyata kaçakçılık cezası uygulanmamalıdır.

Tasarı Md.155/g (Komisyon Md.153/g) Gelir Vergisi K. Md.111-115
Kesin delile dayanmayan, karine ve takdir esasına göre tarhi-
yat yapılan bu hallerde verginin dışında ayrıca üç kat tuta-
rında kaçakçılık cezası istenmesinin adaletsizlik olacağı a-
çıktır.

Gerek ortalama kâr haddi gerekse servet beyanı üzerinden tarhedilen vergilere ancak kusur cezası uygulanmalıdır.

Bu nedenle Tasarı'nın 155 nci maddesi (g) bendinde öngörülen değişiklik, bu bend tasarıdan çıkarılarak kaldırılmalıdır.

f) Servet beyanı incelemeleri ancak mütehassız elemanlar tarafından yapılmalıdır:

Tasarı Md.145-155/g - Geçici 6/f (Komisyon Md.143-153/g - Geçici 6/f) - Gelir Vergisi K. Md.115 V.U.K. Md.357

Tasarının 155/g bendi ile Gelir Vergisi Kanunu'nun 115/2 fık rasında yapılan değişiklik ve tasarının geçici 6.maddesi (f) bendi ile yapılan değişikliğe göre, Maliye Bakanlığı'nca belli bir eğitimden geçirilerek kendilerine yetki belgesi verilecek bazı inceleme elemanları ile vergi dairesi müdürleri ve illerin en büyük mal memurlarının servet beyanı inceleme si yapabilmemeleri mümkün kılınmaktadır.

Oysaki öneminden ötürü servet beyanı incelemelerinin ancak mesleki bilgisi tam ve ihtisas sahibi olan mükemmel moral kazandırılmış elemanlarca yapılmasına eskiden beri titizlik gösterilmiş ve bunu sağlayıcı biçimde Kanun'a gerekli özel hüküm konulmuştur.

Tutarlı bir gerekçesi olmadığı halde tasarıya, servet beyanı incelemelerinin yeterli bilgi ve deneyimden yoksun yerel inceleme elemanlarınca yapılmasına ilişkin olan ve bunlar tarafından yapılacak inceleme sonunda yüz bin lirayı aşan miktar da matrah farkı tespiti halinde mükellefe kaçakçılık cezalı vergi alınması ve hileli vergi suçu işlediği iddiasıyla da ceza mahkemesinde yargılanmasına imkan veren değişiklik hükümleri konulmuştur.

Gelir Vergisi uygulamasında bir oto kontrol ve güvenlik müessesesi olarak düzenlenen servet bildirilerini, mükellefi haksız ve ağır maddi ve manevi sonuçlara maruz bırakacak bir vasiyeta durumuna getirmemek gerekir.

**KURUMLAŞMAYI OLUMSUZ ETKİLEMEMEK İÇİN
VERGİ TASARILARINDA
DİKKATE ALINMASI ZORUNLU MADDELER ÜZERİNE NOT**

1. Halka Açık Şirket Tanımı (Sayfa 158 / KVK Madde 66-6)

	<u>Komisyon Değişikliği</u>	<u>TÜSİAD Önerisi</u>
En az gerçek kişi ortak	300	300
Her ortak için azami pay	% 2	% 2
Asgari ada yazılı pay	%80	(Halka satılacak (% 66 pay hamiline olmalıdır.
Kurucu Ortaklar		
Ortak payı	% 5	%10
Toplam kurucu payı	%20	%34
Kurumlar Vergisinden İstisna		
Kazançda istisna payı	%20	%20
Süre	10 yıl	10 yıl

1. Kurucular % 34 paya sahip olamaz ise, yönetimde uzun süreli istikrar sağlanamaz. % 34 Pay, statü değişikliğini önleyecek asgari paydır.
2. Tasarıdaki tersine kurucuların hisse senetleri ada yazılı olmalıdır.

Halka açık kısmın hamiline yazılı olması, ilgi görmesini ve sermaye piyasasında alım satımını sağlayacaktır.
3. Kurucu ortağın iştirak kazançları istisnasından yararlanabilmesi için sermayenin % 10'una kadar katılması mümkün olabilmektedir.

2. Kurumlar Vergisi Oranları (Sayfa 162 / KVK Madde 70)

Komisyonlardan geçen önerilere göre:

- Kurumlar vergisi oranı % 25'den % 30'a yükseltilmektedir.
- Kurumların yapacakları stopaj nisbeti dağıtılmayan kazançlar ile ada yazılı hisse senedi temettülerinde % 20'den % 30'a, hamiline ait hisse senetlerinde ve tahvil gelirlerinde % 20'den % 40'a çıkarılmaktadır.

Bu yeni oranların getirdikleri yük şöyledir:

	<u>Mecut</u> <u>Uygulama</u>	<u>Tasarının</u> <u>Getirdiği</u>
Kurumlar Vergisi		
Sermaye Şirketleri	% 25	% 30
KİT	% 35	% 35
Dağıtılmayan kurum kazançlarında		
K.V.	25	30
M.D.V.	3	3
Stopaj	14.4	20.1
Kesinti	42.40	53.10
Dağıtılan kurum kazançlarında (Beyanname verilmemesi hali)		
K.V.		30
M.D.V.		3
Stopaj		26.8
Kesinti		59.8
Dağıtılan kurum kazançlarında (Beyanname veren mükellef için)		
K.V.		30
M.D.V.		3
Gelir Vergisi		43.55
M.D.V.		2.01
Kesinti		78.56

Tablonun tetkikinden anlaşılacağı gibi, dağıtılmayan kazançlardaki vergi yükü % 42.40'dan % 53.10'a çıkarılmaktadır. Artış, kazanç üzerinden % 10.70, ödenen vergiye göre % 25'tir. Şirketlerin otofinansmanına tahsis edilen fonları birdenbire bu ölçüde düşürülmesi, diğer ekonomik tedbirlerle birlikte nazara alındığı takdirde, önümüzdeki yıllarda, yatırımların azalmasına ve büyük bir nakit sıkıntısına sebep olacaktır. Gerçekten son olarak alınan kararlarla kullanılan kredilere ait faiz nisbetleri % 22 - % 36'ya kadar çıkarılmaktadır ki dünyanın hiçbir memleketinde bir sanayi işmesi bu ölçüde bir faiz yüküne maruz değildir. Yapılmak istediği değişiklik, dağıtılmayan kazançlardaki vergi yükü Fransa

İngiltere gibi gelişmiş, yani yatırım ve oto finansman ihtiyacı bize göre daha az olan ve kullandıkları kredilere ait faiz nisbetleri çok düşük bulunan memleketlerdeki nisbetlerin de üzerine çıkarılmaktadır. (Fransa'da % 50, İngiltere'de % 52) Bilhassa şartları bize daha çok benzeyen Yunanistan'da bahse konu oranın % 44.39 olduğu nazara alınırse durum daha iyi değerlendirilebilir.

Yukarıda verilen izahat muvacehesinde Kurumlar Vergisinde bugünkü % 25 nisbetinin aynen muhafaza edilmesi, buna mukabil bütçe zaruretleri dolayısıyla dağıtılmayan kazançlardaki stopaj nisbetinin ise tasarıdağı gibi % 30 olarak tesbitinin uygun olacağı görüşündeyiz.

Bu takdirde dağıtılmayan kazançlardaki vergi yükü % 42.40'dan % 49.6'ya yükseltilmiş olmaktadır. Böylece mevcut nisbete göre artış, kazanç üzerinden % 7.2, ödenen vergiye göre % 17'yi bulacaktır.

3. İştirak Kazançları İstisnası (Sayfa 159 / KVK Madde 66)

Halen mevcut hükümlere göre, başka bir şirketin sermayesinin asgari % 10'nuna sahip bulunan bir kurumun, bu tip iştiraklerinden sağladıkları kazançlar vergiden istisna edilmiş bulunmaktadır. Aslında, burada gerçek manası ile bir istisna bahis konusu olmayıp, mükerrer vergilemeyi önleyen bir hüküm mevcuttur. Gerçekten Kurumlar Vergisi kanununda böyle bir madde olmasa idi, aynı kazanç üzerinden hem iştirak edilen şirket, hem de ana kurum olmak üzere iki defa vergi ödeme durumunda kalınacaktır. Bu görüşten hareket eden kanun vazıı, kanunun ilk yürürlüğe girdiğı yıldan itibaren, bahsi geçen istisna müessesesini getirmiş bulunmaktadır.

Hükümet tarafından Meclislere verilen tasarıda iştirak kazançları istisnasında bir değişiklik öngörülmemiş iken, Bütçe ve Plan Komisyonunda bahsi geçen istisnadan istifade edilebilmek için asgari iştirak nisbeti % 20'ye çıkarılmıştır.

Değişiklikle, özel sektörün organize olmuş ve büyük yatırımlara girişebilecek sermaye ve finans gruplarının iştirak kazançlarına ait yükleri anormal derecede artırılmaktadır. Aşağıdaki tabloda, halen iştirak kazançları istisnasından faydalandığı halde, tasarı kanunlaştığı takdirde bu imkanı kaybedecek olan kazançlara ait vergi yükü, mevcut ve tasarıdağı hükümlere göre mukayeseli olarak gösterilmiştir.

n
e
1-
a-
iç
let
enen
ve

	Mevcut Durum	Tasarıdaki Durum
İştirak edilen şirketin kazancı	100	100
İştirak edilen şirketin kurumlar Vergisi	(25)	(30)
İştirak edilen şirketin Mali D.Vergisi	(3)	(3)
Ana kuruma kalan meblağ	72	67
İştirak eden şirketin kurumlar vergisi	-	(20.11)
İştirak eden şirketin Mali D.Vergisi	-	(2.-)
Kalan	72	44.89

a.Dağıtılmayan kazançlardaki durum

- Stopaj vergisi	% 20	14.40	% 30	13.47
- Şirkete kalan fon		57.60		31.42
Ödenen vergi toplamı		42.40		68.58

b.Dağıtılan kazançlardaki durum

- Gelir ve Mali Denge Vergisi	% 63	45.36	% 68	30.53
- Sermaye sahibine kalan		26.64		14.36
Ödenen vergi toplamı		73.36		85.64

Tablonun incelenmesinden anlaşılabacağı gibi, halen iştirak kazançları istisnasının tatbiki suretiyle, mükerrer vergi vermesi önlenmiş olan kurumların, tasarıya göre bu imkanın kaldırılması dolayısıyla ödenecek nihai vergi yükü:

- Dağıtılmayan kazançlarda % 42.40'dan % 68.58'e,
- Dağıtılan kazançlarda % 73.36'dan % 85.64'e,

yükselmektedir. Bu suretle tasarıya göre, vergiden sonra dağıtılmayan kazançlarda şirkete % 31.42, dağıtılan kazançlarda ise müteşebbise % 14.36 seviyesinde bir kâr bırakılmaktadır.

Bu durumun tabii bir sonucu olarak yatırım yapma şevki ve imkanı yok denecek kadar azalacaktır.

Her ne kadar tasarıda iştirak kazançları istisnası, tamamen kaldırılmayıp, istifade şartı % 10'dan % 20'ye çıkarılmakta ise de, böylesine bir nisbet değişikliği istisnadan istifade imkanlarını büyük ölçüde daraltmaktadır. Zira, Türk ekonomisinin halen eriştiği merhalede gerçekleştirilecek yatırımlar artık milyarlarla ifade edilmektedir. Memleketimizde gıda, mensucat ve tüketim malları sanayiinden, ara malları sanayinin bir geçiş mevcuttur ki, bu tip bir yatırımın ancak 3-5 milyar gerçekleştirilmesi mümkündür. Dolayısıyla bu kadar büyük bir finansmanın sadece bir veya iki grup tarafından karşılanması imkan yoktur. Bunlar, ancak çok sayıda sermaye ve finans grubu birleşmek ve halkın katkısı da sağlanmak suretiyle realize edilebilir.

Ayrıca unutulmamalıdır ki, iştirak kazançları istisnası için asgari sermaye payının % 10'u olarak uygulanan mevcut sınırın % 20'ye çıkarılması, sermayenin dağılması yerine sermayenin belli gruplarda toplanmasını teşvik edici sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Tasarı bugünkü şekli ile kanunlaştığı takdirde, özel sektörün büyük yatırım yapması imkanı kalmayacağı için, iştirak kazançları istisnası ile ilgili değişiklik teklifinden vazgeçilmesi zorunludur.

4. Stopaj Nisbetlerinin Artırılması (Sayfa 191 GVK Madde 105)

Stopaj oranları şöyle değiştirilmektedir:

	Mevcut Uygulama	Değişiklik Önerisi
Serbest Meslek %	15	25
Dar Mükellef	20	30
Dağıtılmayan Kurum Kazançları	20	30
Ada Yazılı Hisse Senedi	20	30
Hamiline Yazılı Senet ve Tahviller	20	40
Kiralar		20
Nakliye		3

Hamiline yazılı hisse senedi ve tahvillerde % 40 oranındaki stopaj sermaye piyasasının duraklamasına, mevcut piyasanın tedricen tasfiyesine sebep olacaktır.

Bu ise, sanayide mülkiyeti -pay sahipliğini- tabana yayma çabalarının başarıya ulaşmasına imkan vermeyecektir.

Stopaj oranlarının hisse senetlerinde (ada ve hamiline) ve tahvillerde azami % 30 olarak tesbiti mümkün olabilir.

8 Haziran 1978